

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЛЬВОВА ЄЛИЗАВЕТА ОЛЕГІВНА

УДК 341.1/8:342:340.13(043.2)

**ГЛОБАЛЬНИЙ КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМ:
ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ТА ПРАВОВІ ВИКЛИКИ ДО ФОРМУВАННЯ**

12.00.02 – конституційне право; муніципальне право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора юридичних наук

Київ – 2020

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі міжнародного права та порівняльного правознавства Національного авіаційного університету.

Науковий консультант: доктор юридичних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України
Баймуратов Михайло Олександрович,
Інститут законодавства Верховної Ради
України,
відділ теорії та практики законотворчої
діяльності,
головний консультант

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор,
Заслужений юрист України
Янчук Артем Олександрович,
Верховна Рада України,
радник Першого заступника Голови

доктор юридичних наук, професор,
Дробуш Ірина Вікторівна,
Національний університет Острозька
академія,
завідувач кафедри державно-правових
дисциплін

доктор юридичних наук, доцент,
Шамрай В'ячеслав Вікторович,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка,
доцент кафедри конституційного права

Захист відбудеться «24» липня 2020 року о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.062.16 в Національному авіаційному університеті за адресою: 03058, Україна, м. Київ, просп. Любомира Гузара, 1.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного авіаційного університету за адресою: 03058, Україна, м. Київ, просп. Любомира Гузара, 1.

Автореферат розісланий «23» червня 2020 року.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Ю.Л. Юринець

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сьогодні міжнародно-правові відносини змінюють свою структуру, втрачаючи притаманні їм перманентні характеристики. За останні три роки терористичні атаки у багатьох столицях країн світу, взаємні претензії Сполучених Штатів Америки та Китаю, нелегальна трудова міграція до країн Європи, анексія Криму та порушення принципів міжнародного права Російською Федерацією, гібридна війна на сході України призводять до трансформацій, що пригноблюють архітектуру глобальної безпеки, добробуту та мирного спілкування народів у цілому.

Водночас, глобалізація викриває обмежену взаємопов'язаність держав та крихкість міжнародного правопорядку. Визнаючи, що життя та здоров'я людини є найголовнішим пріоритетом, уряди країн посилюють контроль виконання обмежувальних заходів як на локальному рівні, так і на глобальному. До того ж, уряди деяких держав (наприклад Швеція, Болгарія, Білорусь) по-різному сприйняли рекомендації Всесвітньої організації охорони здоров'я та інших агенцій ООН з метою подолання пандемії COVID-19, що окреслило необхідність уніфікованого підходу правового регулювання політико-правового лідерства.

Ідеї про об'єднання заради вирішення глобальних проблем та задоволення загальнолюдських потреб усіх людей планети знайшли своє відображення у вигляді концепцій «сталого розвитку», «глобального суспільства», «глобального управління», ідей «глобального уряду», формування «глобального права» та «глобального конституціоналізму».

Підґрунтям для формування глобального конституціоналізму та його відповідності сучасним реаліям стало створення глобального громадянського суспільства, що містить глобально-конституційовані відносини із соціальними зв'язками, інформаційними мережами, транснаціональним співробітництвом, тощо.

Феномен глобального конституціоналізму має міждисциплінарний характер та функціонує за умов становлення правової глобалізації та глобального права, нормативного плюралізму, глобальної невизначеності та кризи міжнародного права. Отже, глобальний конституціоналізм став предметом декількох наук: науки національного конституційного права (як передвісника та кінцевого бенефіціару), міжнародного публічного права (як медіатора та сфери виникнення), міжнародного конституційного права (як предметно-технологічної та аксіо-гносеологічної феноменології) і політичної науки (як нового й ефективного напрямку досліджень).

У даній роботі *наукову проблему*, що потребує розв'язання, ми бачимо у відсутності змістовного теоретико-методологічного обґрунтування поняття «глобальний конституціоналізм», якому приділяється значна увага у закордонній науковій юридичній літературі та яке широко використовується у вітчизняному політичному дискурсі. Брак окремого ґрунтовного наукового дослідження сутності, значення та засад формування глобального

конституціоналізму стримує процес адаптації конституційно-правового регулювання суспільного ставлення України до нових глобалізаційних умов і викликів, що, безумовно, впливає на розвиток міждержавного співробітництва та зовнішньополітичну стратегію нашої держави.

Теоретичною основою дослідження стали роботи вітчизняних і зарубіжних теоретиків права, фахівців у галузі міжнародного публічного права, порівняльного правознавства, конституційного права, адміністративного права та міжнародних відносин. Сама категорія «конституціоналізм» та вплив глобалізації на розвиток сучасного конституціоналізму у вітчизняній науці конституційного права почали досліджуватись досить нещодавно і є предметом наукового пошуку таких провідних вітчизняних вчених, як М. Баймуратов, О. Батанов, Ю. Волошин, В. Денисов, В. Євінтов, В. Кампо, О. Копиленко, А. Крусян, П. Мартиненко, Ю. Оборотов, М. Оніщук, М. Орзіх, В. Погорілко, М. Савчин, І. Сліденко, П. Б. Стецюк, В. Шаповал, С. Шевчук та ін. Оскільки в українській конституційно-правовій науці конституціоналізм ще досі не одержав єдиного визначення (адже існує три підходи до визначення конституціоналізму – політичний, філософський та юридичний), вочевидь, що дослідження глобального конституціоналізму в Україні знаходиться на початковій стадії, і у своїй більшості базується на доктринальних дослідженнях зарубіжних вчених, а саме: Ю. Арато, Дж. Вайлера, М. Вінд, А. Вінер, А. Бьянкі, А. фон Богданді, Ю. Габермаса, Д. Грім, П. Грега, Ж. Д'Аспермона, П. Добнер, Дж. Дуноффа, Ж.-П. Жаке, Т. Йохансен, А. Кассезе, С. А. Кардбаума, Б. Кінгсбуррі, С. Кіма, Я. Клабберса, Н. Кріша, М. Кумма, М. Лугліна, Дж. К. Ніколаїдіса, М. Мадуро, Ш. Отер, А. Петерс, Е.-У. Петерсманна, Д. Розенау, К. Робінсона, А. Скордаса, А. Стоун Світа, Г. Тойбнера, М. Тушнета, К. Томушата, Д. Трахтмана, Дж. Туллі, Такао Суамі, Г. Ульфштейна, Н. Уолкера, Р. Фалька, Б. Фасбендера, А. Фішер-Лескано, Р. Форста, Г. Халмая, Д. Хальберстама, К. Чіампі, К. Швьобель-Патель, Е. Штейна, А. Шайо, а також науковців, які займаються дослідженням зазначених питань на пострадянському просторі – О. М. Барабанова, В. Д. Зорькіна, С. Ю. Кашкіна, І. Конюхової, Р. Людвиковського, В. Расторгуєва та інших.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано в рамках авторського науково-дослідного проекту «Теоретичні та практичні проблеми формування глобального конституціоналізму» за підтримки Інституту порівняльного публічного та міжнародного права імені Макса Планка (м. Гейдельберг, Німеччина) (лист-підтвердження від 12 серпня 2015 року) та в рамках науково-дослідної роботи за комплексним науковим проектом «Державне управління та місцеве самоврядування» Одеського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президенті України (згідно наказу №2-н від 14 лютого 2017 року «Про бюджетні НДР 2017 року» та наказу №3-н від 15 лютого 2018 року «Про бюджетні НДР 2018 року») у виконанні науково-дослідної роботи «Правове забезпечення реалізації

економічних реформ (організаційно-правовий аспект)», номер державної реєстрації 0116U005140.

Зміст та основні положення дослідження безпосередньо відповідають завданням проведення в Україні конституційної реформи.

Мета і завдання дослідження. *Метою* дослідження є концептуальне обґрунтування комплексу теоретичних та практичних засад становлення та розвитку глобального конституціоналізму.

У процесі дослідження концепту «глобального конституціоналізму» доречно виконати наступні *завдання*:

- провести аналіз сучасних досліджень категорії «глобальний конституціоналізм» у його сучасному стані розвитку;
- визначити теоретичні та прагматичні підходи до розуміння процесу конституційного забезпечення міждержавної інтеграції та окреслити його перспективи розвитку;
- виокремити актуальні теоретичні проблеми формування категоріального апарату міжнародного конституційного права в умовах глобалізації;
- розкрити концептуальні аспекти становлення глобального конституціоналізму на базі дослідження його поняття та функцій, а також визначити його критеріальні характеристики;
- провести аналіз сучасного стану нормативно-правової регламентації глобального управління та розкрити актуальні аспекти її розвитку;
- дослідити значення принципів міжнародного права як чинників формування засад глобального управління, що впорядковують дії владних суб'єктів міжнародних правовідносин, у контексті смислових стрижнів теорії та практики глобального конституціоналізму;
- визначити взаємозалежності держав світу в умовах глобалізації та проблематики обмеження державного суверенітету в контексті глобального конституціоналізму;
- висвітлити еволюції теоретичних та прагматичних підходів до питання глобального (всесвітнього) громадянства, та розкрити історичні, екологічні, економічні підстави для міжнародно-правового закріплення поняття «глобальний громадянин»;
- окреслити важливе значення правової глобалізації для перехідної демократії та розвитку національного конституційного права;
- з'ясувати тенденції становлення та розвитку концепту «глобальний конституціоналізм» у сучасній конституційно-правовій доктрині та доктрині міжнародного права;
- надати уявлення про роль конституційної держави у становленні глобального конституціоналізму;
- пояснити засади глобального конституціоналізму в контексті просування ідей демократії в державах, де виникають конституційні конфлікти (таких, як Україна);
- окреслити проблеми та перспективи реалізації правової політики України в сучасних умовах глобальних викликів, та визначити роль концепції

глобального конституціоналізму в побудові правової політики України в сьгоднішніх складних політичних умовах.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають в процесі формування та розвитку новітнього конституціоналізму в умовах глобалізації.

Предмет дослідження – концепт глобальний конституціоналізм як багатоаспектний міждисциплінарний феномен.

Методи дослідження. Методологія дослідження обумовлюється новизною та актуальністю феномену глобального конституціоналізму і різноманітних підходів до його визначення, теоретичного значення та проблематики його науково-практичної парадигми. Серед загальнонаукових методів в роботі були використані загальний діалектичний, описувальний, історичний, функціональний і порівняльний методи, а також методи систематизації, моделювання, індукції та дедукції.

Важливе значення для методології дослідження глобального конституціоналізму має загальний діалектичний метод. В роботі проведено аналіз останніх наукових досліджень, в яких оспаржується ідея глобального конституціоналізму, та визначені скептичні позиції і критичні точки зору вчених-фахівців у галузі правових та політичних наук.

Описувальний метод застосовано під час інтерпретації галузевої термінології глобального конституціоналізму та розробки авторської дефініції глобального конституціоналізму як експериментального правового, політичного та соціального стратегічного проекту.

З позицій історичного методу проведено характеристику основних хронологічних етапів розвитку правової бази для формування глобального конституціоналізму та етапів становлення міжнародної правосуб'єктності України (підрозділи 1.2, 5.1).

Функціональний метод дає змогу пізнати властивості і принципові риси глобального конституціоналізму, дослідити роль конституційної держави України у становленні глобального конституціоналізму (Розділи I, III, IV, V).

Порівняльний метод використано у процесі співставлення різних правових систем та структурних елементів національного конституціоналізму рівних держав світу з метою виявлення подібності в юридичних формах, що обґрунтовує інтернаціоналізацію конституційного права, правову глобалізацію та концепцію глобального конституціоналізму (підрозділи 1.3, 2.1, 2.3, 3.1, 3.2, 4.1).

Застосування методу систематизації під час дослідження глобального конституціоналізму зумовлено системним характером феномену міжнародного публічного права та конституційного права (Розділи I, II, III, підрозділи 4.1, 6.1, 6.2).

Метод моделювання дозволив підготувати теоретичну модель глобального конституціоналізму, яка вміщує в собі прогресивне мислення та намагається представити експериментальне відношення до міжнародного конституційного права, що сприяє розвитку демократизму, законності та пропагує мирний діалог (підрозділи 1.1, 1.2).

Методи логічного мислення – індукції та дедукції – надали змогу виокремити загальні та особливі характеристики, що притаманні процесам конституціоналізації міжнародного права, правової глобалізації та правової рецепції (підрозділи 1.3, 2.1).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших у вітчизняній юридичній науці комплексним і системним дослідженням, в контексті якого обґрунтовуються теоретичні положення щодо становлення та розвитку глобального конституціоналізму.

Рівень наукової новизни одержаних результатів та авторський внесок у дослідження проблеми характеризується науковими положеннями, висновками та пропозиціями, основними з яких є такі:

вперше:

- враховуючи істотні зміни у транскордонних соціальних взаємодіях та вплив глобалізації на правовий прогрес суспільства, запропоновано авторську дефініцію глобального конституціоналізму, а саме пропонується розуміти глобальний конституціоналізм як системну перспективу, що тяжіє до застосування конституційних принципів при регулюванні міжнародних відносин та входить до системи науки міжнародного публічного та конституційного права;

- зроблено порівняльний аналіз існуючих доктринальних підходів вітчизняних та закордонних дослідників до розвитку конституційного права в умовах глобалізації та визначення концептуальних аспектів глобального конституціоналізму, оскільки інтерпретація загальнотеоретичних ознак конституціоналізму на глобальний рівень сприяє інституціоналізації та становленню функціональних основ суб'єктно-об'єктного складу як нових галузей права (глобального конституційного і глобального адміністративного права);

- обґрунтовано, що глобальний конституціоналізм вбачається як ідеологія з використанням таких юридичних конструкцій, які будуть відповідати сучасним реаліям з урахуванням основних принципів міжнародного права, і в особливості принципу суверенної рівності держав. розроблена теоретична модель глобального конституціоналізму, що вміщує прогресивне мислення та намагається представити експериментальне ставлення до міжнародного конституційного права, розширюючи демократичну законність та пропонуючи мирний діалог. Визначено, що ідеологія та сама ідея глобального конституціоналізму базується на баченні стратегічного конституційного експерименту з обов'язковим сприйняттям конституційних принципів суб'єктами міжнародного права та з упровадженням здобутків у міжнародну практику (при апробації нових правових моделей та вдосконалення існуючих норм шляхом правової рецепції);

- обґрунтовано висновок, що глобальний конституціоналізм – це виключний міждисциплінарний експериментальний підхід, що базується на правовій реальності і передбачає практичну реалізацію системної діяльності Організації Об'єднаних Націй, Світової Організації Торгівлі, Міжнародного

Валютного Фонду та інших суб'єктів, що створюють норми міжнародного конституційного права в умовах правової глобалізації;

- розроблена теоретична модель глобального конституціоналізму, що вміщує прогресивне мислення та намагається представити експериментальне ставлення до міжнародного конституційного права, розширюючи демократичну законність та визначення необхідності мирного діалогу. Визначено, що ідея глобального конституціоналізму базується на баченні стратегічного конституційного експерименту з обов'язковим сприйняттям конституційних принципів суб'єктами міжнародного права та з упровадженням здобутків у міжнародну практику (при апробації нових правових моделей та вдосконалення існуючих норм шляхом правової рецепції);

- розглянуто глобальний конституціоналізм крізь призму принципів права та формалізовано проблеми співвідношення принципів глобального конституціоналізму. Зокрема розкрито конституційні механізми реалізації принципів прозорості та державного суверенітету в забезпеченні національних правових систем під впливом глобалізації;

- запропоновано авторську класифікацію складових глобального конституціоналізму (об'єктна, нормативна та організаційна). Здійснивши аналіз основних функцій глобального конституціоналізму, визначено його критеріальні характеристики. Зокрема визначено, що об'єктна складова характеристики глобального конституціоналізму проявляється в тому, що об'єктом глобальної конституційної діагностики виступають глобалізаційні процеси, в тому числі функціонування глобального управління. Нормативна складова характеристики глобального конституціоналізму міститься в легалізації міжнародного права. Організаційна складова глобального конституціоналізму міститься у відображенні в його ідеях демократичного способу устрою та розподілу влади, з подальшою інституціоналізацією у вигляді органів влади, в чому також проявляється установча функція глобального управління;

- графічно зображено значення глобального конституціоналізму на прикладі перетинання міжнародного конституціоналізму та національного конституціоналізму, а також зображені взаємодія та перехрестя конституціоналізму, правозастосування та соціальної безпеки на різних рівнях міграції. Запропоноване зображення «колаборації»-взаємодії зазначених явищ є авторським доробком, і показує, що інтенсивні процеси глобальної міграції детерміновані значним змістовним наповненням предмету глобального конституціоналізму, постійно створюючи новий продукт – предмет міжнародних конституційних відносин, і надаючи додаткового імпульсу державному конституціоналізму (внутрішньому конституційному порядку);

- визначено, що глобальний конституціоналізм має за мету вирішити сучасні глобальні політичні проблеми за допомогою конституційних принципів (захист прав людини, верховенство права, демократизм, розподіл влад тощо) і має в подальшому отримати підтримку інститутів громадянського суспільства;

удосконалено:

- положення, що містяться у вітчизняних дослідженнях щодо параметральної оцінки глобального конституціоналізму, його виникнення, періодизації та системи;

- існуючі знання щодо правової глобалізації та її впливу на національний конституційний порядок та опис елементної складові системи глобального конституціоналізму (глобальна конституційна правосвідомість, конституційно-правове регулювання глобального управління, глобальні конституційні правовідносини, глобальна конституційна законність, глобальні та європейські нормативні постулати);

- академічний дискурс щодо місця України як суб'єкта інтеграційного права, його впливу на сучасну правову науку в контексті принципів державного суверенітету та глобального конституціоналізму. Визначено предметну (інтеграційні відносини та їх правове регулювання основними й іншими комплексними галузями права та спеціальним інтеграційним законодавством) та об'єктну (відносини та явища, на які скерована інтеграційна діяльність) складові інтеграційного права;

- періодизацію становлення глобального конституціоналізму під час проведення аналізу сучасних наукових здобутків дослідження концепту глобального конституціоналізму;

- понятійна складова терміну «глобального управління», зокрема визначено, що оскільки глобальне управління в сферах миру та безпеки, захисту прав людини бере на себе функції, що раніше виконувались державами на національному рівні, тоді глобальне управління – це постійний процес реалізації глобальної влади, а глобальний уряд, як правило, виступає у вигляді сформованого політичного інституту, що повинен мати під собою нормативно-правове підґрунтя (наприклад, у майбутньому у формі Глобальної Конституції);

- теоретичні концепти щодо міжнародної правосуб'єктності України та інтеграційної діяльності її муніципальних утворень із врахуванням ідей глобального конституціоналізму та розуміння потреб конституційної науки;

- наукові погляди щодо модернізації правової політики України в умовах глобальної правової інтеграції. Окреслено короткострокову та довгострокову перспективу запровадження ідей глобального конституціоналізму у правову систему України з урахуванням інтеграційних прагнень та впливу глобалізації;

дійшли подальшого розвитку:

- система наукових поглядів щодо концепції глобального конституціоналізму та конституційної модернізації в глобальних умовах. Визначено, що глобальний конституціоналізм базується на обміні ідеями, концепціями, створенні нових норм міжнародного публічного права з урахуванням конституційних принципів та їх імплементації у національне законодавство;

- науковий підхід до правової складової процесів правової глобалізації, міждержавної інтеграції та рецепції права. Підкреслюється, що правова глобалізація та становлення глобального конституціоналізму безсумнівно

позитивно впливають на національну правову систему України, детермінуючи її зусилля інтегруватись до правових систем міждержавних об'єднань;

- науково-концептуальні положення щодо організаційно-правового виміру уніфікації міжнародного регулювання у сфері міграційних процесів як стандарту глобального конституціоналізму. Розкрито теоретичні та практичні засади формування правового статусу «глобального громадянина» та перспективи керування міграційними процесами з метою вирішення соціальних та соціетальних безпекових проблем;

- періодизація в умовах формування національного законодавчого, зокрема конституційного, масиву незалежної держави України під впливом правової глобалізації та визначення особливостей і закономірностей міжнародної правотворчості з урахуванням її впливу на локальне правове регулювання суспільних відносин;

- концептуальні підходи щодо співвідношення категорії «глобальний конституціоналізм» з такими категоріями, як «Конституція», «конституціоналізм», «конституціоналізація», «інтернаціоналізація» та «глобальність»;

- обґрунтування ролі і значення концепту глобального конституціоналізму у світовому розвитку та для правової системи правової держави Україна. Надані практичні пропозиції щодо інтеграції України у Європейський конституційно-правовий простір.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що сформульовані та обґрунтовані в дисертації положення, висновки та пропозиції становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес в:

- *науково-дослідній сфері* – для подальшого опрацювання предмету міжнародного конституційного права, а також для розвитку відповідних наукових досліджень ролі України як суб'єкта інтеграційного та міжнародного конституційного права;

- *правотворчій діяльності* – для теоретико-методологічного обґрунтування нормотворчої діяльності органів публічної влади за умов правової глобалізації, для нормативно-правового супроводження та забезпечення, розробки процесуального конституційного законодавства та розвитку галузей публічного права з урахуванням правової рецепції;

- *у освітньому процесі* – для підготовки відповідних розділів навчальних видань із конституційного права України, порівняльного конституційного права, адміністративного та муніципального права України, для навчально-методичного забезпечення викладання відповідних навчальних дисциплін у закладах вищої освіти юридичного профілю.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження були представлені до обговорення в рамках авторського дослідницького проекту «Теорія та практика проблеми формування глобального конституціоналізму» під час стажування в Інституті порівняльного публічного та міжнародного права ім. Макса Планка (2014 -2015 рр. м. Гейдельберг, Німеччина).

Положення дисертації обговорювалися на щорічних засіданнях дослідницької групи «Європейський Союз як глобальний актор» під час конференцій Європейського Товариства Міжнародного права (12-ій щорічній Міжнародній науковій конференції Європейської Спільноти Міжнародного права «Як міжнародне право діє підчас кризи» (м. Рига, Латвія, 8-9 вересня 2016 р.); 13-ій щорічній Міжнародній науковій конференції Європейської Спільноти Міжнародного права «Глобальні публічні блага, глобальні спільності та фундаментальні цінності» (м. Неаполь, Італія, 7-9 вересня 2017 р.); 15-ій щорічній Міжнародній науковій конференції Європейської Спільноти Міжнародного права «Суверенітет: концепція в потоці?» (м. Атени, Греція, 12-14 вересня 2019 р.).

Теоретичні висновки та основні положення дисертації були представлені на науково-практичних конференціях та читаннях з опублікуванням відповідних докладів та тез: на Міжнародній конференції «Розбудова демократичного суспільства після Нюрнберзького трибуналу» (м. Одеса, Україна 22-23 жовтня 2010 р.); Всеукраїнській конференції науковців та практиків «Теоретико-практичні механізми розбудови правової держави» (м. Львів, Україна, 23-24 вересня 2011 р.); V Міжнародній науково-практичній конференції «Держава і право в умовах глобалізації: ревізія підходів» (м. Москва, Російська Федерація, 25 серпня 2012 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Способи забезпечення реалізації та захисту прав людини у контексті євроінтеграції України» (м. Одеса, Україна, 20-21 липня 2012 р.); Міжнародній конференції «Формування громадянського суспільства в Російській Федерації та в країнах СНД», (м. Санкт-Петербург, Російська Федерація, 26 січня 2013 р.); Міжнародній науково-практичній конференції, «Фактори и умови модернізації сучасної юридичної науки» (м. Симферопіль, Україна, 17-18 травня 2013 року); Міжнародній науково-практичній конференції «Юридичні наукові дискусії як фактор сталого розвитку правової доктрини та законодавства» (м. Київ, Україна, 18-19 травня 2013 р.); Міжнародному юридичному саміті: «Актуальні питання сучасного права. Шляхи теоретичного і практичного вирішення проблем» (м. Київ, Україна, 12 серпня 2013 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції за міжнародною участю «Реформування публічного управління: теорія, практика, міжнародний досвід» (м. Одеса, Україна, 31 жовтня 2014 р.); Міжнародній науковій конференції «Загальновідомі права і свободи людини: механізми їх імплементації та охорони в різних галузях права» (м. Братислава, Словаччина, 19-20 вересня 2014 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції за міжнародною участю, присвяченої 20-річчю утворення ОРІДУ НАДУ при Президентові України «Реформування публічного управління: теорія, практика, міжнародний досвід» (м. Одеса, Україна, 29-30 жовтня 2015 р.); Міжнародній науково-практичній конференції, присвяченої 25-річчю Незалежності України «Актуальні питання державно-правового розвитку сучасної України» (м. Одеса, Україна, 23-25 червня 2016 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції за міжнародною участю «Реформування публічного управління та

адміністрування: теорія, практика, міжнародний досвід» (м. Одеса, Україна, 8 жовтня 2016 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Вклад молодих дослідників у розвиток публічного управління» (м. Кишинів, Молдова, 26 лютого 2016 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції за міжнародною участю «Реформування публічного управління та адміністрування: теорія, практика, міжнародний досвід» (м. Одеса, Україна, 27 жовтня 2017 р.); на двох Міжнародних конгресах європейського права (м. Одеса, Україна, 21-22 квітня 2017 р. та 25-26 травня 2018 р.); 15-й регіональній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми європейської інтеграції та євроатлантичного співробітництва України» (м. Дніпро, Україна, 17 травня 2018 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції за міжнародною участю «Реформування публічного управління: теорія, практика, міжнародний досвід» (м. Одеса, Україна, 26 жовтня 2018 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції за міжнародною участю «Публічне управління: традиції, інновації, глобальні тренди» (м. Одеса, Україна, 11 жовтня. 2019 р.)

Особистий внесок здобувачки. Дисертацію виконано особисто авторкою. Пропозиції та положення дисертації ґрунтуються на власних дослідженнях здобувача, системному критичному аналізі наукових і нормативних джерел та практичних аспектів глобального конституціоналізму.

Публікації. Основні положення та результати дослідження відображено в індивідуальній монографії, 25 статтях у наукових фахових виданнях з юридичних наук, зокрема у 16 виданнях, включених до міжнародних науково-метричних баз та у наукових виданнях іноземних держав, 20 тезах доповідей, повідомлень на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації обумовлені метою і предметом дослідження. Робота складається зі вступу, шести розділів, які об'єднують шістнадцять підрозділів (що вміщують два рисунки), висновків, списку використаних джерел (489 найменування). Загальний обсяг дисертації становить 407 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** дисертації обґрунтовано актуальність теми, визначено наукову проблему, розкрито її зв'язок з науковими програмами і планами, визначено мету і завдання дослідження, його об'єкт, предмет і методи, окреслено наукову новизну і практичне значення одержаних результатів, наведено дані щодо апробації результатів дослідження та кількості публікацій.

Розділ 1 «Концептуальні аспекти становлення глобального конституціоналізму» складається з трьох підрозділів, у яких послідовно розкриваються теоретико-методологічні засади дослідження.

У *підрозділі 1.1 «Глобальний конституціоналізм: понятійні, елементні та функціональні характеристики»* досліджено глобальний конституціоналізм на

рівні дискурсу, визначаються основні елементи та функції глобального конституціоналізму. Проаналізовано складні теоретичні питання конституціоналізації міжнародного права та окреслені конституційні засади розвитку міжнародних інтеграційних процесів.

Наголошено, що глобальний конституціоналізм – це новий оберт сталої конституційної методології за сучасних умов. Перевагою глобального конституціоналізму є його новий гнучкий підхід, що дуже добре відповідає сучасному розумінню прав людини та найкраще підходить в умовах порушення ієрархії міжнародного права.

Глобальний конституціоналізм пропонується розуміти не як вивчення масиву конституцій, установчих угод та конституційних актів, а як напрямок для міждисциплінарних досліджень, сфокусованих на застосуванні конституційних принципів (верховенства права, стримувань та противаг, захисту прав людини, демократизму, державного суверенітету, гуманізму, гласності) у міжнародній правовій політиці задля того, щоб підвищити вагомість прав людини в сучасному міжнародному правопорядку.

Отже, в процесі нашого дослідження поняття та сутності глобального конституціоналізму можна дійти висновку, що його визначення носить синтетичний та інтегративний характер. У структурному відношенні воно складається нібито з двох блоків: 1) містить загальне визначення конституціоналізму; 2) містить найважливішу прив'язку до глобальності світу та процесів правової глобалізації.

У підрозділі 1.2 *«Ідейно-концептуальні та історико-правові засади глобального конституціоналізму»* надана дескриптивна, нормативна та хронологічна оцінка змісту ідеологічної концепції «глобальний конституціоналізм».

В підрозділі проаналізовано наукові концепції та школи глобального конституціоналізму (нормативна, функціоналістська, плюралістична, комбінована).

Авторкою розроблена теоретична модель глобального конституціоналізму і визначено, що ідея глобального конституціоналізму базується на баченні стратегічного конституційного експерименту з обов'язковим сприйняттям конституційних принципів суб'єктами міжнародного права та упровадженням у міжнародну практику.

Визначено умови та критерії інтерпретації глобального конституціоналізму:

- поява нових загроз глобальному миру і безпеці та відповідна трансформація міжнародних відносин;
- зміни у міжнародній правосуб'єктності Європейського Союзу як глобального актора;
- особлива зацікавленість міжнародної спільноти у формуванні новітнього наукового підходу, що буде відповідати сучасним глобалізованим міжнародним відносинам та сутності концепції глобального управління;

- формування відповідних підгалузей міжнародного публічного права (міжнародного конституційного права та міжнародного адміністративного права) у контексті становлення глобального права;
- важливість процесів глобалізації для визначення різниці між поняттями «міжнародне публічне право» і «публічне міжнародне право»;
- наявність глобального ефекту міжнародних-правових актів *ad-hoc* (наприклад, рішення міжнародних судів, резолюції, угоди тощо), що міститимуть у собі положення щодо гарантування прав і свобод людини в сучасних умовах невизначеності та будуть мати на меті попередження конфліктів між суб'єктами міжнародного права;
- застосування конституційних принципів у площині міжнародного публічного права та глобального права.

У підрозділі 1.3 «Міжнародне конституційне право та глобальний конституціоналізм: проблеми співвідношення» досліджено позицію науковців щодо конституційної модернізації як підґрунтя формування глобального конституціоналізму та міжнародного конституційного права.

Визначено, що глобальний конституціоналізм як глобальний порядок денний міжнародного права формується у двох напрямках: теоретичному та практичному. Отже, глобальний конституціоналізм розуміється як сучасне прогресивне мислення, що вносить демократичну легітимність і повагу до міжнародних принципів у соціально-політичну ідею та пропонує мирне вирішення міжнародних суперечок.

Проведене дослідження є підтвердженням того, що науковці-фахівці у галузі правових та політичних наук з великим ентузіазмом працюють над тим, щоб сутність глобального конституціоналізму стала більш визначеною саме через реінтерпретацію міжнародного публічного права за сучасних умов.

Наголошено, що глобальний конституціоналізм можна вважати основним принципом міжнародного конституційного права, адже глобальний конституціоналізм представляє собою доктрину, що тяжіє до застосовування конституційних принципів у міжнародно-правовій сфері та має на меті легалізацію правового регулювання глобального управління.

Розділ 2 «Реконструкція принципів міжнародного публічного та конституційного права з урахуванням ідей глобального конституціоналізму» містить три підрозділи, присвячені дослідженню значення логіки глобального конституціоналізму для перебудови основоположних засад науки та принципів міжнародного публічного та конституційного права.

У підрозділі 2.1 «Розвиток правових механізмів забезпечення та захисту прав і свобод людини в умовах глобалізації» глобальний конституціоналізм визнається як система через співвідношення елементів: акторів, об'єктів, принципів. Стверджується, що глобальний конституціоналізм всіляко сприяє тому, щоб конституційні принципи стали джерелом, базою та стандартом для відносин між державами – або на двосторонньому рівні, або на рівні міжнародних організацій.

У підрозділі досліджується процес реконструкції принципів міжнародного публічного права та конституційного механізму забезпечення прав людини в умовах глобалізації, та співвідношення цього механізму з принципами верховенства права, належного врядування, пропорційності і субсидіарності

Визначено, що принципи глобального конституціоналізму вміщують загальні принципи міжнародного права, а також принцип субсидіарності, принцип поділу суверенітетів, принцип поступової конституціоналізації, узгодження повноважень за принципом наділення компетенцій (англ. – *principle of conferral*, фр. – *principe d'attribution*, нім. – *prinzip der begrenzten einzelermächtigung*), принцип участі «глобальних громадян», а також ефективного захисту їх прав, а також принципи законності та принцип транспарентності (прозорості).

У підрозділі 2.2 «Місце принципу прозорості в забезпеченні національних правових систем під впливом глобалізації» зроблено висновок, що для міжнародної правосуб'єктності України на даному етапі розвитку актуальним вбачається закріплення принципу прозорості (транспарентності) на конституційному рівні не лише в межах права на доступ на інформацію, але й удосконалення національного законодавства у сфері захисту інформаційних прав громадян, у окремих сферах суспільного життя та продовження реформ, що є результатом взаємовідносин України з Європейським Союзом, а саме – законодавчого забезпечення виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами.

Дисертантка погоджується з дослідницею А. Петерс в тому, що принцип прозорості можна вважати загальним принципом права в контексті ст. 38 (1, с) Статуту Міжнародного Суду ООН, а саме те, що «суд, який зобов'язаний вирішувати надані йому спори на засадах міжнародного права, застосовує... загальні принципи права, визнані цивілізованими націями...» за умови, що цей принцип бути визнаний в національному законодавстві України. За результатами дослідження авторкою дисертації зроблено висновок, що для України ратифікація Конвенції Ради Європи про доступ до офіційних документів стане багатообіцяючою політичною подією, якщо правові питання ратифікації та імплементації її положень у законодавство України будуть узгоджені не тільки на міжнародному рівні, але й національне законодавство буде гнучким, відповідно до потреб громадянського суспільства, що формується в Україні.

У підрозділі 2.3 «Конституційні механізми реалізації державного суверенітету у світовому глобалізованому просторі» авторка досліджує питання модифікації державного суверенітету в умовах глобалізації.

У цьому контексті ідея глобального конституціоналізму вбачається як продуктивний підхід до сучасних міжнародних відносин для кращого розуміння принципів демократичного політичного порядку.

Зокрема, концепція глобального конституціоналізму в контексті глобального управління може внести значний вклад у більш чітке розуміння

конституційної реконструкції міжнародного правопорядку через застосування конституційних принципів, у відповідності до правових порядків по всьому світу.

Доведено, що завдяки глобальній конституціоналізації всіх сфер міжнародних відносин дедалі більше підвищується роль конституційних принципів (прозорості, суверенітету) як у внутрішньодержавному, так і в міжнародному правопорядках. Наявною є критика ідеї глобального конституціоналізму: незважаючи на те, що ця ідея спирається на солідні доктринальні та правові джерела, вона все ж залишається проблематичною. В світлі оригінального наукового бачення глобального конституціоналізму, що ґрунтується на давності дослідження, ми розуміємо глобальний конституціоналізм як експериментальну керівну ідеологію.

Концепту «глобальний конституціоналізм» виступає провідною проблемою сучасної конституціоналістики, має міждисциплінарний характер і зачіпає проблематику міжнародного права, оскільки стосується перегляду питання конституційно-правового регулювання суспільних між– та позадержавних відносин. Такий новітній підхід дуже стрімко розвивається як концепт великого значення для всіх держав світу в умовах глобальних викликів, виступає виміром глобальних процесів, що підпадають під конституційно-правове регулювання та потребують подальшого розвитку.

Розділ 3 «Значення концепту «глобальний конституціоналізм» у сучасній конституційно-правовій доктрині та його роль у світовому розвитку» складається з двох підрозділів, що присвячені оцінці концепту глобальний конституціоналізм, його ролі для науки міжнародного та національного конституційного права шляхом вивчення зарубіжного досвіду країн, що сприйняли ідеї глобального конституціоналізму та знаходяться на шляху трансформації національної правової системи.

У підрозділі 3.1 *«Ефективність глобального конституціоналізму в контексті глобалізації права»* за результатами доведення питання важливості категорії «глобалізація права» («правової глобалізації») для модифікації механізму правового регулювання сучасних міжнародних відносин, дисертантка зазначає, що поява феномену правової глобалізації дуже тісно пов'язана з формуванням глобальної системи і є результатом правової інтеграції.

Зазначено, що глобальний конституціоналізм – це мегатенденція сучасності, існування якої завдячує глобальному праву. Своєю чергою, глобальне право виступає нормативно-правовим підґрунтям об'єднання зусиль світової спільноти та реалізації глобального управління, присвяченого вирішенню глобальних проблем людства. Нормативно-правове забезпечення глобального управління буде продовжувати своє формування та еволюцію, адже глобальне управління – це відображення важливих характеристик існуючих міжнародних відносин, яке детермінує, на думку авторки, в рамках координат «глобальні проблеми – глобальне управління – глобальне право – глобальний конституціоналізм».

Авторка наголошує, що ідея глобального конституціоналізму надає чітке розуміння міжнародного (конституційного) права та його перспективного розвитку для майбутніх поколінь.

У підрозділі 3.2 «Критика глобального конституціоналізму в юридичних наукових дослідженнях» розглядаються критичні погляди вчених, які виступають опонентами розвитку концепції глобального конституціоналізму та окреслені дискусійні питання, що потребують подальшого вивчення у межах науки міжнародного та конституційного права.

Дисертантка зауважує, що ідея глобального конституціоналізму є проблематичною та породжує певний критицизм. Визначено, що незважаючи на свої позитивні риси та значну кількість прихильників, сьогодні ідеї глобального конституціоналізму викликають багато дискусій серед вчених-юристів і вважаються завчасними. Противники глобального конституціоналізму свої побоювання пов'язують з наступними, на їх думку, недоліками:

- відсутність конституційної методології глобального конституціоналізму;
- наявність практичної не реалістичності глобального конституціоналізму;
- відсутність можливості в умовах глобального конституціоналізму до революційних соціальних змін у майбутньому;
- наявність надмірних сподівань, пов'язаних з глобальним конституціоналізмом;
- наявність євроцентризму;
- формування конституційного імперіалізму;
- наявність антидемократичної юристократії тощо.

На думку дисертантки, зазначені критичні позиції мають право на життя, проте не є ґрунтовними, оскільки глобальний конституціоналізм вже володіє своєю методологією, має свою внутрішню логіку розвитку, систему та її елементи, приватні теорії, механізми, принципи, цінності та суб'єктно-об'єктний склад, і уявляється нами доволі реалістичним, проте це, звісно, – справа часу.

В цілому, глобальний конституціоналізм можна визначити як центр, навколо якого обертається сучасна міжнародна конституційно-правова доктрина, що пильнує застосування конституційних принципів (верховенства права, «стримувань та противаг», захисту прав людини, демократизму) у міжнародній правовій сфері задля того, щоб підвищити ефективність і чесність міжнародного правового порядку.

Зазначено, що глобальний конституціоналізм є дуже тісно пов'язаний з концепцією локальної демократії та грає найважливішу роль у вирішенні конфліктів на місцевому рівні.

Авторка представила візуалізацію глобального конституціоналізму сукупністю круговин, що вміщують правові режими та інститути, що у свою чергу взаємодіють один з одним – переходячи з глобального рівня на національний та навпаки.

Глобальний конституціоналізм залучає всіх суб'єктів міжнародного права, проте основними акторами глобального конституціоналізму є транснаціональні та міжнародні організації (зокрема, судові).

Для розкриття поняття глобального конституціоналізму та кращого пояснення його сутності, розроблено графічне зображення (рисунок – візуалізація) дослідження впливу глобального конституціоналізму на взаємний ефект міжнародного права, міжнародного конституціоналізму та національного конституціоналізму, а також розкрито його підґрунтя та обмеження.

Розділ 4 «Роль глобального конституціоналізму в становленні та вирішенні конституційної конфліктології» містить дослідження співвідношення понять «глобальний конституціоналізм» та «конституційні конфлікти».

У підрозділі 4.1 *«Вплив правової глобалізації на національний конституційний порядок: конституційні конфлікти та можливі шляхи їх вирішення»* шляхом розкриття меж українського національного конституціоналізму показано національні та міжнародні інструменти впливу, а також досліджуються конституційні конфлікти в контексті «політика версус право». Наприклад, описані конституційні конфлікти мікро- та макрорівня в Україні, зокрема конфлікт, що змінив свою структуру, призвів до «революції гідності», ставши (не)міжнародним конфліктом, але таким, що набув інтернаціонального характеру.

У підрозділі 4.2 *«Вирішення конституційних конфліктних процесів як основа глобального конституціоналізму»* визначено, що Європейський суд з прав людини функціонує у якості найефективнішого механізму захисту прав людини та як інструмент впливу на конституційні конфлікти, що сприяє еволюції гарантій прав людини та європейській інтеграції українського конституціоналізму.

З метою дослідження інструментів впливу на конфліктні процеси та вирішення міжнародних суперечок, розглянуто роль міжнародних судових інституцій (на прикладі Європейського суду з прав людини), а також визначено роль прогнозу та перемовин у вирішенні публічних і приватних конфліктів.

Авторка наголошує на тому, що активний процес глобалізації продовжує стрімко впливати та позначатись на розвитку правових систем, а міжнародне право, на жаль, не завжди слугувало ефективним інструментом для адекватного управління цими змінами. Своєю чергою, глобальний конституціоналізм надав старт трансформації міжнародного права у новітню правову систему, що відповідає реаліям ХХІ ст., оскільки, як зазначалось раніше, саме легітимація міжнародного права є головною серед функцій глобального конституціоналізму.

Отже, глобальний конституціоналізм безумовно гідний уваги вчених-юристів і практиків, адже за таку недовгу історію свого розвитку він став відомий як революційна ідеологія, скерована на захист міжнародного права з міжнародним правопорядком через призму конституційних цінностей, – що

сприяє вирішенню глобальних проблем та ефективно забезпечує дотримання універсальних принципів права, що містяться у Статуті ООН.

Розділ 5 «Організаційно-правовий вимір уніфікації міжнародного регулювання у сфері міграційних процесів як стандарт глобального конституціоналізму» складається з трьох підрозділів, що присвячені викликам до формування глобального конституціоналізму, що породжується (не)легальними та вимушеними міграційними процесами. Оскільки на національному рівні органи публічної влади фактично беруть на себе відповідальність за мігрантів, біженців та внутрішньопереміщених осіб, заходи соціетальної та соціальної безпеки на рівні міжнародного публічного управління, особливо за надзвичайних обставин, повинно ґрунтуватись на верховенстві права та повазі до прав осіб, що потребують державної допомоги.

Визначено, що сучасний світ потребує не тільки демократичного і республіканського конституціоналізму, а також окреслена необхідність формування космополітичних і універсальних ідей захисту прав людини – перехід від глобального конституціоналізму до всесвітнього права.

У підрозділі 5.1 «Глобальні, міжнародні та державні виміри міграції: проблеми міжнародного/національного правозастосування» доведено, що феномен глобального конституціоналізму створює новий контекст для сучасного цивілізаційного вибору з соціально-економічних, історичних, політичних та інших причин. З цього приводу актуалізується завдання світової спільноти щодо удосконалення як вже існуючих методів і засобів керування світом, так і створення нових інститутів, що будуть гарантувати і забезпечувати дотримання прав людини на глобальному рівні. Незважаючи на дуже поширене вживання в науковій літературі, термін «глобальне громадянство» ще не знайшов свого остаточного визначення та нормативного закріплення

У підрозділі 5.2 «Ефект міжнародної міграції на соціетальну безпеку на регіональному та глобальному рівнях» на основі зробленого дослідження сучасних викликів міграційних процесів (легальних та нелегальних) захисту прав і свобод людини, представлено схематичне зображення міграції і соціальної безпеки як окремих макросфер, що не збігаються, а лише частково перекриваються на національному рівні, – підтверджує, що вони існують у вимірі конституційного регулювання (конституціоналізму). При цьому сектор міграції національного рівня (між окремими адміністративними одиницями різного рівня) та сектор правозастосування збігаються частково. Сектори міграції міжнародної, як форми руху відносно надлишкового населення з одної держави до сусідньої держави, та глобальної міграції населення, – з одного континенту на інший, мають повне перетинання із сектором конституціоналізму та обмежено перекриваються сектором правозастосування. На жаль, можна побачити, що швидкість міграційних потоків домінує над міжнародним та національним забезпеченням соціальних благ, що у свою чергу загрожує розвитку соціального капіталу/соціальної безпеці, зокрема на регіональному рівні (наприклад, в ЄС) та потребує відповідного правового забезпечення.

У підрозділі 5.3 «Конституційний статус Глобального Громадянина: сутність, перспективи формування та становлення» визначено, що глобальне громадянство зможе доповнити національне державне громадянство, однак не буде повністю замінювати його, таким чином і не зможе призвести до скорочення національних прав громадян. Дисертанткою зазначається, що міграція базується не тільки на самопідтримці економічних та політичних структур соціального розвитку, адже саме вона, на думку дисертантки, виступає історичною тенденцією, що «не збавляє швидкості», і є результатом поступових зрушень у особливому глобальному товаристві. За підсумками аргументів, представлених в роботі, стверджується, що ще багато аспектів міграційних процесів потребують подальшого дослідження. Зокрема, відкритими, на думку дисертантки, залишаються наступні питання: яким чином застосувати на практиці сучасні теоретичні підходи глобального конституціоналізму до самовизначення біженців та вимушених мігрантів?, чи є визначеними рамки недискримінаційного ставлення у сучасних регіональних міграційних сценаріях?

Розділ 6 «Роль конституційної держави України у становленні глобального конституціоналізму» містить три підрозділи, в яких глобальний конституціоналізм розглядається з практичної точки зору (на прикладі конституційно-правового забезпечення міжнародної правосуб'єктності України).

У підрозділі 6.1 «Конституційно-правове забезпечення міжнародної правосуб'єктності України» досліджуються питання визначення, сутності та конституційно-правових засад формування міжнародної правосуб'єктності незалежної України за сучасних умов глобалізації. Зокрема запропонована наступна періодизація становлення міжнародної правосуб'єктності України:

- I. 1991–1996 р., визнання суверенної незалежної України;
- II. 1996–2006 р., ухвалення Конституції України 1996 р. та становлення української державності;
- III. 2006–2009 р., прискорення політичного і національного розвитку України;
- IV. 2009–2014 р., Україна – активний учасник міжнародних відносин;
- V. 2014 р. – по теперішній час, Україна після підписання Угоди про асоціацію з ЄС.

У підрозділі 6.2 «Україна як суб'єкт інтеграційного права та міжнародного конституційного права» підкреслюється важливість тези, що основним фактором конституціоналізації інтеграційного права є розвиток конституціоналістських ідей надання нового важливого значення принципам права – принципам верховенства права, незастосування сили, демократії тощо.

Криза в Україні показала, що складнощі у відносинах між громадянами та урядом України (що була викликана значним порушенням прав людини) переросли у масивні демонстрації по всій країні та призвели до конфлікту, що набув інтернаціоналізованого характеру.

Визначено, що публічне право України (в особливості адміністративне право) хоча й розвивається за умов інтернаціоналізації, глобалізації, європейської інтеграції, глобальної невизначеності, але його розвиток переважно проходить все ж за умов національної кризи.

На даний момент ключовим аспектом подальшого розвитку та демократизації державної служби в Україні є її реагування на потреби громадян, насамперед, у розумінні того, що уряд є відповідальним за свої дії. Народ України, як основний суб'єкт конституційного права, хоче і має право знати, що його добробуту право власності відповідно до національного та міжнародного права супроводжуються відповідними адміністративними послугами. Через це громадяни України все більше приділяють уваги забезпеченню принципа на інформацію про урядову політику, права протестувати та права бути захищеними від порушень своїх прав.

Також Україна потребує розробки сучасних законодавчих положень, що будуть сприяти створенню ефективного та прозорого механізму оцінки конфлікту інтересів між адміністрацією та громадянами. Даний підхід надасть можливість задовольнити потреби громадян за умов європейської та євроатлантичної інтеграції та забезпечити ефективну урядову політику України за умов невизначеності.

Вказується, що обов'язковість норм міжнародного права, створених волею держав на добровільних засадах, а також принцип верховенства міжнародного права, поваги та реалізації загально визнаних принципів лежать в основі здійснення глобального управління, забезпечення режиму міжнародно-правової законності та міжнародного правопорядку.

Аргументується, що новітній конституціоналізм сьогодні зазнає значного впливу процесів глобалізації та інтернаціоналізації й має адаптуватись до еволюції середовища (розвитку інформаційних та телекомунікаційних технологій, сталого розвитку, покращення якості життя, розвитку місцевої демократії тощо).

У підрозділі 6.3 «Напрямки модернізації правової політики України в умовах глобальної правової інтеграції» визначено, що концепція глобального конституціоналізму містить ідеї розподілу влади між незалежними державами, та створення форм конституціоналізації міжнародного та світового порядку.

Акцентуючи увагу на тому, що глобальний конституціоналізм – це новий оберт сталої конституційної методології за сучасних умов, дисертантка вказує на його функціонально-парадигмальну перевагу – новий гнучкий підхід, що дуже добре відповідає сучасному розумінню прав людини та найкраще підходить в умовах порушення ієрархії міжнародного права.

Авторка стверджує, що починаючи з 2014 року, надзвичайні події в Україні підтвердили, що природні права охопили не тільки найважливіші соціальні цінності, а й міжнародні політичні явища, та актуалізували необхідність скоординованих дій держав світу задля захисту прав людини і громадянина. Україна стоїть на порозі нової конституційної реформи та знаходиться в стані демократичних змін. Своєю чергою, в умовах

євроінтеграції та правової глобалізації Україні необхідне наближення правової системи держави до міжнародних і європейських стандартів, що відображено в Конституції України.

ВИСНОВКИ

Резюмуючи положення дослідження, що проводилось, можна дійти наступних висновків:

1. Глобальний конституціоналізм як феноменологія загальних цінностей національного конституційного права держав-членів міжнародного співтовариства, яка трансформувалась у глобальний порядок денний міжнародного права, формується у двох напрямках: теоретичному та практичному. Отже, в першому – теоретичному (доктринальному) напрямку, глобальний конституціоналізм розуміється як сучасне прогресивне мислення, що вносить демократичну легітимність і повагу до міжнародних принципів у соціально-політичну ідею та пропонує мирне вирішення міжнародних суперечок. У другому – практичному (праксеологічному) напрямку – це повсякденна діяльність держав-членів міжнародного співтовариства та інших суб'єктів міжнародного публічного права, а в широкому розумінні – всіх акторів міжнародних відносин, щодо практичного втілення зазначених телеологічних домінант у міжнародне життя.

2. Концепція глобального конституціоналізму, що має витоки з ідей І. Канта (XVIII ст.) та К. Томушата, Р. Фалька, Р. Йохансена, С. Кіма (XX ст.), об'єднує ідеї внутрішньо національного та міжнародного конституціоналізму, виводить їх на новий глобальний рівень.

3. У сучасній міжнародній науковій інтерпретації Глобальний конституціоналізм сприймається:

- як ідеологія, академічний та політичний порядок денний, конституційне мислення та герменевтичний прийом (А. Петерс);
- як міждисциплінарний підхід, що об'єднує світи правової та політичної наук (К. Томушат, Й. Фровайн, А. фон Богданді);
- як підхід, у центрі якого лежить «переосмислення конституційного права з урахуванням перспективи появи глобальних громадян» (І. Перніце);
- як юриспруденційна позиція, що має на меті описати глибоку структуру пост-національного права у своїх проявах (Н. Кріш);
- як парасолькова концепція (К. Фольк);
- як сучасний політико-правовий проект (М. Кум);
- як галузь соціальних наук та права (А. Вінер).

4. Проведене дослідження є підтвердженням того, що науковці-фахівці у галузі правових (конституціоналісти, міжнародники, теоретики права тощо) та політичних наук (політологія, міжнародні відносини тощо) з великим ентузіазмом працюють над тим, щоб сутність глобального конституціоналізму стала більш визначеною саме через реінтерпретацію міжнародного публічного

права за сучасних умов у контексті запозичення останнім загальних конституційних цінностей національних держав.

5. На нашу думку, глобальний конституціоналізм можна визначити як ідеологію та виключний міждисциплінарний експериментальний підхід, що базується на правовій реальності, та складається з двох блоків: 1) містить загальне визначення конституціоналізму, 2) містить найважливішу прив'язку до глобальності світу та процесів глобалізації.

6. Однією з найголовніших функцій конституціоналізму за сучасних умов є забезпечення оптимального співвідношення законних міжнародних і національних інтересів держав світу.

7. Глобальний конституціоналізм має об'єктну (глобалізаційні процеси та глобальне управління), нормативну (легалізація міжнародного права) та організаційну (демократичний спосіб устрою та розподілу влади) складові.

8. Можна виділити наступні елементи глобального конституціоналізму:

- глобальна конституційна правосвідомість;
- конституційно-правове регулювання глобального управління;
- глобальні конституційні правовідносини;
- глобальна конституційна законність;
- глобальні та європейські конституційно-нормативні постулати.

9. В історичній ретроспективі ідеологія Глобального Конституціоналізму формується впродовж наступних хронологічних етапів:

- перша декада – 1990–1999 роки;
- друга декада – 2000–2009 роки;
- третя декада – 2010 – по теперішній час.

10. Розвиток концепції глобального конституціоналізму є тісно пов'язаний із проблемою конституційної модернізації та появою не тільки глобального конституційного права, але й глобального адміністративного права. Авторка підкреслює важливість позиції дослідників П. Добнера та М. Лугліна («Сутінки конституціоналізму»), що різниця між глобальним конституціоналізмом і глобальним адміністративним правом міститься в обсягах правового регулювання. Основна думка конституціоналістів полягає в тому, щоб описати та розвинути цілком законний глобальний порядок, у той час як методологія глобального адміністративного права є більш обмеженою в можливостях, зосереджуючись лише на окремих елементах глобального управління й обмежуючись аналізом і реалізацією більш вузьких політичних ідеалів, зокрема, відповідальності. На думку зазначених фахівців, такий обмежений підхід глобального адміністративного права викликає серйозні проблеми, причому як на практичному, так і на нормативному рівнях.

11. Звертаючись до концептуальних ідей німецького дослідника К. Томушата, треба зазначити, що до цих пір а ні в теорії, а ні в практиці національного конституційного права та міжнародного публічного права (міжнародного конституційного права) відсутня чітка відповідь на запитання: яка ж з основних засадничих норм (принцип суверенної рівності держав чи

захист міжнародним співтовариством базових цінностей) стане чи повинна стати переважною у випадку конфлікту? На нашу думку, міжнародна система все одно залишається багаторівневою системою, в якій держава повинна змиритись з базовими цінностями міжнародного співтовариства, дотримуватись їх і підтримувати взаємовигідні відносини з інститутами міжнародного співтовариства.

12. Завдяки глобальній конституціоналізації всіх сфер міжнародних відносин усе більше підвищується роль конституційних принципів (прозорості, суверенітету) як у внутрішньодержавному, так і в міжнародному правопорядках. В світлі оригінального наукового бачення глобального конституціоналізму, що ґрунтується на давності дослідження, ми розуміємо глобальний конституціоналізм як експериментальну керівну ідеологію (з притаманними «-ізмам» рисами) для формування та розвитку національних демократій.

13. Концепт «глобальний конституціоналізм» виступає провідною проблемою сучасної конституціоналістики, має міждисциплінарний характер і зачіпає проблематику міжнародного права, оскільки стосується перегляду питання конституційно-правового регулювання суспільних відносин в державах світу та за їх межами. Такий новітній підхід дуже стрімко розвивається як концепт великого значення для всіх держав світу в умовах глобальних викликів, виступає виміром глобальних процесів, що підпадають під конституційно-правове регулювання та потребують подальшого розвитку. При цьому глобальний конституціоналізм не повинен уявлятися як «готовий до вжитку продукт», він виступає як ідеологія, що також постійно формується, зростає та квітне, у відповідності до існуючих міжнародних відносин. Основна ідея полягає в тому, що запроваджений на початку ХХІ століття експеримент з формування глобального конституціоналізму ще триває.

14. Завдяки феноменології Глобального конституціоналізму, в ХХІ столітті наука міжнародного публічного права отримує якісно нові глобальні ознаки, що в тому числі є пов'язаною з новітніми глобальними ідеями міждержавної інтеграції, транскордонного співробітництва, сталого розвитку держав, державного суверенітету тощо. Проте інтеграція та співробітництво держав, у тому числі й підписання ними міжнародно-правових актів глобального характеру, не означає однозначного позбавлення суверенітету та вилучення деяких питань зі сфери їх власної компетенції.

15. Хоча ідея глобального конституціоналізму ще не отримала свого закріплення в рамках якогось одного нормативного-правового акту міжнародного (універсального або регіонального) характеру, проте, цей феномен уже викликав великий інтерес серед юристів-міжнародників, які зазначають про появу нового глобального конституційного, глобального адміністративного та глобального міжнародного права. Подальші дослідження вчених-науковців у зазначеному напрямку дадуть змогу знайти нові форми й методи реалізації конституційних принципів у рамках нового міжнародного правопорядку.

16. Глобалізація загострила питання гармонізації правових систем, порядок діяльності держав щодо забезпечення спільних гарантій прав і свобод людини. Феномен глобалізації є актуальним для нашої держави, особливо в умовах її інтеграції до все більш глобалізованого політичного, економічного, культурного та правового простору. В сучасних умовах участі України в європейській міждержавній інтеграції, контекстуального та характерологічного значення набуває забезпечення найвищих цінностей людини і громадянина;

17. У контексті сучасного політико-правового дискурсу, що розгортається в сучасному міжнародному співтоваристві, в тому числі й завдяки активному доктринальному обговоренню, можна констатувати наявність чіткої позиції відносно того, що глобальний конституціоналізм є новим кроком у цивілізаційному процесі, – адже незважаючи на різні наукові підходи щодо його тлумачення, наука міжнародного публічного права торкається, сприймає та застосовує новітні теорії, що сприяють формуванню глобального права, що базується на конституційних цінностях, а саме: існування глобального громадянського суспільства, глобального громадянства, або навіть створення єдиного кодифікованого акту – Глобальної (Всесвітньої) Конституції;

18. Глобалізація та міждержавні інтеграційні процеси спричинили не тільки підвищення значення принципів *jus cogens* для національних правопорядків, але й підкреслили необхідність комплексної нормативної фіксації правил поведінки для учасників міжнародних відносин;

19. Проблематика дослідження глобального конституціоналізму актуалізується ще й тим фактом, що у зв'язку з посиленням значення глобалізації як фактору розвитку міжнародного права все більшої уваги у правовій доктрині приділяється питанню правосуб'єктності та трансформації суб'єктно-об'єктного складу міжнародного права та необхідності внесення коректувань і нововведень у його систему.

20. Сучасні міграційні процеси показали, що світ потребує не тільки демократичного і республіканського конституціоналізму, а також те, що вже є визначеною необхідність формування космополітичних і універсальних ідей захисту прав людини (роль індивіда у міжнародному праві), – перехід від глобального конституціоналізму до всесвітнього права (глобального громадянства).

21. Становлення глобального конституціоналізму має схожі риси з становленням українського конституціоналізму: по-перше, їх історія та традиція нараховують декілька століть, проте основний процес розбудови обох почався наприкінці ХХ століття; по-друге, обидва феномени базуються на пошуку нової парадигми; по-третє, вони базуються на конституційному експерименті (за 29 років своєї незалежності в Україні було проведено шість експериментів відносно українського конституціоналізму); по-четверте, на розвиток глобального й українського конституціоналізму впливає поведінка держав-членів міжнародного співтовариства та міжнародних організацій.

22. Активний процес глобалізації продовжує стрімко впливати і позначатись на розвитку правових систем, а міжнародне право, на жаль, не

завжди слугувало ефективним інструментом для адекватного управління цими змінами. Своєю чергою, глобальний конституціоналізм надав старт трансформації міжнародного права у новітню правову систему, що відповідає реаліям XXI ст., оскільки саме легітимація міжнародного права є головною серед функцій глобального конституціоналізму.

23. Для правових систем країн колишнього Союзу РСР, особливо для України, яка визначила для себе курс на євроатлантичну інтеграцію, глобальний конституціоналізм може стати визначальною парадигмою наукового знання в умовах глобальних загроз, оскільки надає можливість для визначення та нівелювання якісно нових конституційно-безпекових умов міждержавного співробітництва.

24. Теоретична модель глобального конституціоналізму вміщує прогресивне мислення та намагається представити експериментальне ставлення до міжнародного конституційного права, розширюючи демократичну законність та пропонуючи мирний діалог.

25. Феноменологія глобального конституціоналізму, безумовно, є гідною уваги вчених-юристів і практиків, адже за таку недовгу історію свого розвитку він став відомий як революційна ідеологія, що скерована на захист міжнародного права та міжнародного правопорядку через призму конституційних цінностей, – що сприяє вирішенню глобальних проблем і ефективно забезпечує дотримання універсальних принципів права, які містить Статут ООН.

26. Глобальний конституціоналізм варто розглядати як концепцію, що має на меті встановити правила гри для держав світу в умовах глобалізації, що базуються на конституційних принципах і принципах міжнародного права, встановлюючи обмеження для світового порядку. Все це ще раз підтверджує роль глобального конституціоналізму як інструменту регулювання міжнародної спільноти через право.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Індивідуальна монографія:

1. Єлизавета Львова. Глобальний конституціоналізм: теоретичні підходи та правові виклики до формування (ідеологія та концепт): монографія. Одеса: Фенікс, 2019. 294 с. Ум.-друк. арк. 16,97.

Статті у фахових виданнях України та інших держав:

2. Львова Є. О. Ідейно-концептуальні засади глобального конституціоналізму. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Право.* 2011. Вип. 2. С. 284-291. Ум.-друк. арк. 0,3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamu_pr_2011_2_34

3. Львова Є. О. Теоретико-методологічні засади формування сучасної доктрини «глобального конституціоналізму». *Альманах права. Праворозуміння та правореалізація: від теорії до практики* : науково-практичний юридичний

журнал. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. 2011. Вип. 2. С. 103-106. Ум.-друк. арк. 0,13.

4. Львова Є. О. Державний суверенітет і глобальний конституціоналізм: проблеми співвідношення. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Право.* 2012. Вип. 1. С. 147-153. Ум.-друк. арк. 0,27. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamu_pr_2012_1_20

5. Львова Є. О. Конституційне забезпечення міждержавних інтеграційних процесів: сучасний стан та перспективи розвитку. *Юридичний журнал.* 2012. № 7-8. С. 108-111. Ум.-друк. арк. 0,13. URL: <http://justinian.com.ua/article.php?id=3850>

6. Львова Є. О. Еволюція теоретико-правових підходів до визнання концепту «глобального громадянства». *Науковий вісник Ужгородського університету.* 2012. № 19. С. 70-73. Ум.-друк. арк. 0,13.

7. Львова Є. О. Концептуальні аспекти становлення глобального конституціоналізму: понятійні та функціональні характеристики. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія «Право».* 2012. № 2. С. 51-58. Ум.-друк. арк. 0,3.

8. Львова Є. О. Сучасний стан нормативно-правової регламентації глобального управління та актуальні аспекти її розвитку. *Науковий вісник Ужгородського університету.* 2012. № 20. С. 162-165. Ум.-друк. арк. 0,13.

9. Львова Є. О. До питання про формування та розвиток новітнього конституціоналізму в умовах глобального врядування. *Вісник Центральної виборчої комісії : загальнодерж. офіц., нормат.- прав., інформ. вид. / Центр. вибор. коміс. Київ, 2013. № 2. С. 44-47. Ум.-друк. арк. 0,13. URL: http://www.cvk.gov.ua/visnyk/pdf/2013_2/Visnik2_2013_st_10.pdf*

10. Львова Є. О. Основні структурні характеристики глобального конституціоналізму. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Право.* 2013. Вип.5. С. 57-64. Ум.-друк. арк. 0,3. URL: http://mdu.in.ua/Nauch/VESTNIK/law/vipusk_5.pdf

11. Львова Є. О. До питання про розуміння глобалізації права як тенденції модернізації сучасної юридичної науки. *Електронне наукове видання «Порівняльно-аналітичне право» Ужгородського національного університету.* Ужгород. 2013. № 2. С. 372-376. Ум.-друк. арк. 0,18.

12. Львова Є. О. Інтернаціоналізація конституційного права держав-членів міжнародного співтовариства: до питання про сутність та визначення. *Вісник Маріупольського державного гуманітарного університету»: Серія «Право».* Маріуполь, 2013. № 6. С. 199-209. Ум.-друк. арк. 0,45. URL: http://mdu.in.ua/Nauch/VESTNIK/law/vipusk_5.pdf

13. Львова Е. О. Глобальный конституционализм: желаемый или действительный? *Закон и жизнь».* 2013. № 8. С. 49-53. Ум.-друк. арк. 0,18. URL: <http://www.legeasiviata.in.ua/archive/2013/8-4/13.pdf>

14. Львова Є. О. Еволюція функцій принципів міжнародного права з урахуванням його конституціоналізації та фрагментації. *Публічне право.* 2015. № 3 (19). С. 235-241. Ум.-друк. арк. 0,27.

15. Львова Є. О. Інтеграційне право: природа та вплив на сучасну правову науку в умовах глобалізації. *Інтеграційне право в умовах глобалізаційних процесів: концептуальні та методологічні підходи (до 60-річчя зав. каф. конст., адмін. та міжнар. права Маріупольск. держ. ун-ту, д.ю.н., проф. акад. Укр. акад. наук, Засл. діяча науки і техн. України М.О. Баймуратова)* / за ред. Ю.О. Волошина. Одеса : Фенікс, 2015. С. 32-46. Ум.-друк. арк. 0,6.

16. Львова Є. О. Міжнародний вимір конституційних принципів у контексті формування правової демократичної державності. *Актуальні проблеми державного управління* : зб. наук. пр. ОРІДУ: спецвипуск до 20-річчя ОРІДУ НАДУ при Президентові України / голов. ред. М. М. Іжа. Одеса : ОРІДУ НАДУ. 2015. Вип. № 3 (63). С. 127-131. Ум.-друк. арк. 0,18.

17. Львова Є. О. Розвиток правових механізмів забезпечення і захисту прав та свобод людини і громадянина в екстремальних умовах глобалізації. *Вісник Центральної виборчої комісії*: загальнодерж. офіц., нормат.-прав., інформ. вид./ Центр. вибор. коміс. Київ. Квітень 2016. № 1 (33). С. 77-82. Ум.-друк. арк. 0,54.

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав:

18. Львова Елизавета. Местная публична власть в Украине как элемент национального конституционализма в условиях глобализации. *Conferenta internationala stiintifico-practica: "Consolidare administratiei publice locale: instrumentes mecanisme"*, 3-4 dec. 2015 / com.org.: Groza Andreietal.; col. red.: Groza Andreietal. Chisinau: S.n., 2015 (Tipogr. "Garomont-Studio"). P. 14-20. Ум.-друк. арк. 0,27.

19. Ielyzaveta Lvova. How Global Constitutionalism Is Related to Domestic Constitutional Conflicts. *Hungarian yearbook of international law and European law 2015*. Eleven International Publishing, Netherlands. 2016. P. 383-395. Ум.-друк. арк. 0,54.

20. Ielyzaveta Lvova. The Concept of Global Constitutionalism as a Road Trip to Freedom for Local Democracies in Transition Times. *Hungarian yearbook of international law and European law 2016*. Eleven International Publishing, Netherlands. 2017. P. 155-167. Ум.-друк. арк. 0,54.

21. Ielyzaveta Lvova. Administrative Courts under the Conditions of Global Uncertainties – With Specific Regard to the Control over the Relations between Governance and Citizens in Ukraine. *Justiz in Mittel- und Osteuropa* (Oesten Baller, Burkard Breig, at al.). BWV, 2017. P. 71-83. Ум.-друк. арк. 0,54.

22. Ielyzaveta Lvova. Global, International and State Dimensions of Migration – Problems of International / Domestic Enforcement. *Hungarian yearbook of international law and European law 2017*. Eleven International Publishing, 2018. P.3-15. Ум.-друк. арк. 0,54.

23. Львова Е. О. Направления институционального и законодательного развития публичного управления Украины в контексте интеграции в европейское правовое пространство. *Consolidare administratiei publice locale: instrumentes mecanisme* 23 noi. 2018 / com. org.: Groza Andreietal.; col. red. : Groza Andreietal. Chisinau: S.n., 2018 (Tipogr. "Garomont-Studio"). P. 30-37. Ум.-друк. арк. 0,3.

Електронний навчальний посібник:

1. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС: навч. посіб. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2018. 132 с. Ум. друк. арк. 5,9 URL: https://drive.google.com/drive/folders/1me4DBX8oqP3qZdgOMuT75T6L1eYF__Kf

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Львова Є. О. Тенденції розвитку міжнародного права в глобалізаційних умовах на початку ХХІ ст. *Теоретико-практичні механізми розбудови правової держави*: матеріали Всеукраїнської конференції науковців та практиків (м. Львів, 23-24 вересня 2011 р.), у 2-х ч. Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2011. Ч. II. С. 50-51. Ум.-друк. арк. 0,09.

2. Львова Є. О. Роль международных неправительственных правозащитных организаций в контексте глобальной унификации прав человека. *Способи забезпечення реалізації та захисту прав людини у контексті євроінтеграції України*: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, Україна, 20-21 липня 2012 р.). Одеса: ГО «Причорноморська фундація права». 2012. С. 38-41. Ум.-друк. арк. 0,13.

3. Львова Є. О. Идея глобального конституционализма в современной конституционно-правовой доктрине. *Государство и право в условиях глобализации: ревизия подходов*: Материалы V Международной научно-практической конференции (г. Москва, 25 августа 2012 г.). М.: Московский центр правовых исследований. 2012. С. 31-34. Ум.-друк. арк. 0,13.

4. Правове регулювання суспільних відносин: актуальні проблеми та напрями розвитку: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 30 травня 2012 року). У 2-х ч. Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація «Істина», 2012. Ч. 1. С. 51-53. Ум. друк. арк. 0,04.

5. Львова Є. О. До питання про сутність та тенденції становлення глобального конституціоналізму як мегатренду сучасності. *Актуальні питання публічного та приватного права у контексті сучасних процесів реформування законодавства* : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Херсон, 26-27 квітня 2013 р.). Херсон : «Гельветика», 2013. С. 59-61. Ум.-друк. арк. 0,13.

6. Львова Е. О. К вопросу конституционного обеспечения межгосударственных интеграционных процессов. *Формирование гражданского общества в Российской Федерации и в странах СНГ*: Материалы международной конференции (г. Санкт-Петербург, 26 января 2013 г.), Фонд развития юридической науки. С. 50-52. Ум.-друк. арк. 0,13.

7. Львова Є. О. Глобальний конституціоналізм як умова становлення сучасної конституційної юриспруденції. *Фактори и условия модернизации современной юридической науки*: Материалы международной научно-практической конференции (г. Симферополь, 17-18 мая 2013 года). Симферополь: Научное объединение «Юридическая мысль». 2013. С. 21-25. Ум.-друк. арк. 0,18.

8. Львова Є. О. Глобальний конституціоналізм як предмет сучасних наукових дискусій в контексті сталого розвитку правової доктрини. *Юридичні наукові дискусії як фактор сталого розвитку правової доктрини та законодавства*: Міжнародна науково-практична конференція (м. Київ, 18-19 травня 2013 р.) у 2-х частинах. К.: Центр правових наукових досліджень. 2013. Ч. I. С. 24-27. Ум.-друк. арк. 0,18.

9. Львова Є. О. Щодо питання впливу глобалізації на сучасні конституційно-правові інститути. *Международный юридический саммит: тезисы докладов «Актуальные вопросы современного права. Пути теоретического и практического решения проблем»* (г. Киев, Украина, 12 августа 2013 г.). Одесса. 2013. С. 76-79. Ум.-друк. арк. 0,13.

10. Львова Є. О. Тенденції становлення новітньої галузі міжнародного конституційного права. *Міжнародні читання з міжнародного права пам'яті професора П. Є. Казанського*: матер. четвертої міжнар. наук. конф. (м. Одеса, 8-9 листопада 2013 р.); відп. за випуск М. І. Пашковський; Націон. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2013. С. 16-19. Ум.-друк. арк. 0,18.

11. Львова Є. О. До питання про формування правової політики в сучасних трансформаційних умовах. *Реформування публічного управління: теорія, практика, міжнародний досвід* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції за міжнародною участю (31 жов. 2014 р.). Одеса : ОРІДУ НАДУ. 2014. С. 393-394. Ум.-друк. арк. 0,09.

12. Lvova Ye. O. The role of global constitutionalism in safeguarding human rights. *Prava a slobody celoveka a obscana: Mechanismus ich implementacie a ochrany roznych oblastiach prava: zbornik prispevkov z megnarodnej vedeckej konferencie*, Paneuropska vysoka skola (Bratislava, 19-20 septembra 2014). P. 263-265. Ум.-друк. арк. 0,13.

13. Львова Є. О. Конституціоналізація сучасних трансформаційних процесів в Україні за умов нормативного плюралізму. *Реформування публічного управління: теорія, практика, міжнародний досвід* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції за міжнародною участю, присвяченої 20-річчю утворення інституту (29-30 жовтня 2015 р.). Одеса : ОРІДУ НАДУ. 2015. С. 325-326. Ум.-друк. арк. 0,09.

14. Львова Є. О. Правова рецепція як детермінанта інтеграції України до глобального правового простору. *Актуальні питання державно-правового розвитку сучасної України* : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю Незалежності України (23-25 червня 2016 р., м. Одеса). К.: Каравела. 2016. С. 23-25. Ум.-друк. арк. 0,09.

15. Львова Є. О. Щодо питання про сучасний стан державної правової політики у сфері захисту прав та свобод людини і громадянина в кризових умовах. *Реформування публічного управління та адміністрування: теорія, практика, міжнародний досвід* : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. за міжнар. участю (28 жовтня 2016 р.). Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2016. С. 346-347. Ум.-друк. арк. 0,09.

16. Ielyzaveta Lvova. The value and effect of transparency in global law and public administration. *Вклад молодых исследователей в развитие публичного управления* : материалы международной научно-практической конференции (г. Кишинев, Молдова, 26 февраля 2016 г.). С. 373-378. Ум.-друк. арк. 0,09.

17. Львова Є. О. Конституційно-правові аспекти категорії «публічні блага» в умовах глобалізації. *Реформування публічного управління та адміністрування: теорія, практика, міжнародний досвід* : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. за міжнар. участю (27 жов. 2017 р.). Одеса : ОРІДУ НАДУ. 2017. С. 323-324. Ум.-друк. арк. 0,09.

18. Львова Є. О. Значення конституційної ідентичності держав в глобальній стратегії Європейського Союзу. *Міжнародний конгрес європейського права* : збірн. наук. праць (м. Одеса, 21-22 квітня 2017 р.). Одеса : Фенікс, 2017. С. 179-181. Ум.-друк. арк. 0,09.

19. Львова Є. О. Значення діяльності Європейського суду аудиторів в контексті європеїзації права України. *Актуальні проблеми європейської інтеграції та євроатлантичного співробітництва України* : матеріали 15-ї регіон. наук.-практ. конф. (17 травня 2018 р., м. Дніпро) за заг. ред. Л. Л. Прокопенка. Д.: ДРІДУ НАДУ. 2018. С. 171-174. Ум.-друк. арк. 0,18.

20. Львова Є. О. До питання про сприйняття Україною міжнародних стандартів Конвенції Ради Європи про доступ до офіційних документів. *Конгрес міжнародного та європейського права* (25-26 травня 2018 р.). Одеса. 2018. С. 262-264. Ум.-друк. арк. 0,18.

21. Львова Є. О. До питання про правову проблематику захисту персональних даних в контексті інтеграції України у європейський правовий простір. *Реформування публічного управління: теорія, практика, міжнародний досвід* : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. (26 жовтня 2018 р.). Одеса : ОРІДУ НАДУ. 2018. С. 423-425. Ум.-друк. арк. 0,13.

22. Львова Єлизавета. До питання про значення правової глобалізації як запоруки державного суверенітету. *Публічне управління: традиції, інновації, глобальні тренди* : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. за міжнар. участю (11 жов. 2019 р.). Одеса : ОРІДУ НАДУ. 2019. 256-257 с. Ум.-друк. арк. 0,09.

*Наукові праці, які додатково відображають
наукові результати дисертації*

1. Львова Є. О. Міжнародно-правові аспекти охорони прав людини у контексті концепції сталого розвитку. *Розбудова демократичного суспільства після Нюрнберзького трибуналу* : зб. статей учасників міжнародної конференції (м. Одеса, 22-23 жовтня 2010 р.) – Національний Університет «Одеська юридична академія», Південний регіональний центр НАПрН України, Центр Міжнародного права і правосуддя. О.: Фенікс, 2010. С. 138-144. Ум.-друк. арк. 0,27.

2. Львова Є. О. Роль міжнародних міждержавних організацій у становленні організаційно-правових форм взаємодії держав у рамках міжнародного

економічного правопорядку. *Вісник Маріупольського державного гуманітарного університету: Серія «Право»*. 2011. № 1. Маріуполь, 2011. С. 92-101. Ум.-друк. арк. 0,4. URL:

3. Dluhopolskyi O., Zatonatska T., Lvova I., Klapkiv Y. Regulations for Returning Labour Migrants to Ukraine: International Background and National Limitations. *Comparative Economic Research, Central and Eastern Europe 2019*. Comparative economic research 22(3), P. 45-64. URL://http://www.comparative.uni.lodz.pl/pl/strona-gowna.html Вклад Львової Є.О. Ум.-друк. арк. 0,2.

АНОТАЦІЇ

Львова Є.О. Глобальний конституціоналізм: Теоретичні підходи та правові виклики до формування. – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право. – Національний авіаційний університет. – Київ, 2020.

Дисертацію присвячено теоретичним підходам та правовим викликам до формування глобального конституціоналізму. Авторкою дисертаційного дослідження визначено понятійні, елементні та функціональні характеристики глобального конституціоналізму. В роботі узагальнені ідейно-концептуальні та історико-правові засади глобального конституціоналізму. Розкрито трансформацію та здійснено реконструкцію принципів міжнародного та конституційного права з урахуванням ідей глобального конституціоналізму. Визначено місце глобального конституціоналізму як ідеології та виключного міждисциплінарного експериментального підходу, особливо в контексті розвитку та прозорості правових механізмів забезпечення та захисту прав і свобод людини. Зроблено аналіз співвідношення між міжнародним конституційним правом та глобальним конституціоналізмом. Графічно зображено значення глобального конституціоналізму на прикладі перетинання міжнародного конституціоналізму та національного конституціоналізму, а також зображені взаємодія та перехрестя конституціоналізму, правозастосування та соціальної безпеки на різних рівнях міграції. Визначено роль забезпечення національних інтересів і реалізації державного суверенітету у світовому глобалізованому правовому просторі та розкрито роль конституційної держави України у становленні глобального конституціоналізму. Розроблена теоретична модель глобального конституціоналізму та проведено аналіз впливу правової глобалізації на національний конституційний порядок.

Ключові слова: глобалізація, глобальний конституціоналізм, глобальне право, глобальне управління, демократія, конституціоналізм, конституційна конфліктологія, міжнародне право, права людини, правова глобалізація, прозорість, суверенітет.

Львова Е.О. Глобальный конституционализм: Теоретические подходы и правовые вызовы формирования. – *На правах рукописи.*

Диссертация на соискание ученой степени доктора юридических наук по специальности 12.00.02 – конституционное право; муниципальное право. – Национальный авиационный университет. – Киев, 2020.

Диссертация посвящена исследованию теоретических подходов и правовых вызовов формирования глобального конституционализма. Автором диссертационного исследования определены понятийные, элементные и функциональные характеристики глобального конституционализма. В работе обобщены идейно-концептуальные и историко-правовые основы глобального конституционализма. Раскрыта трансформация и осуществлена реконструкция принципов международного и конституционного права с учетом идей глобального конституционализма. Определено место глобального конституционализма как идеологии и как исключительного междисциплинарного экспериментального подхода, в особенности, в контексте развития и прозрачности правовых механизмов обеспечения и защиты прав и свобод человека. Проанализировано соотношение между международным конституционным правом и глобальным конституционализмом. Графически изображено значение глобального конституционализма на примере пересечения международного конституционализма та национального конституционализма, а также изображены взаимодействие и пересечение конституционализма, правоприменения и социальной безопасности на разных уровнях миграции. Определена роль обеспечения национальных интересов и реализации государственного суверенитета в мировом глобализированном правовом пространстве и раскрыта роль конституционного государства Украина в становлении глобального конституционализма. Разработана теоретическая модель глобального конституционализма и осуществлен анализ влияния правовой глобализации на национальный конституционный порядок.

Ключевые слова: глобализация, глобальный конституционализм, глобальное право, глобальное управление, демократия, конституционализм, конституционная конфликтология, международное право, права человека, правовая глобализация, прозрачность, суверенитет.

Lvova I.O. Global Constitutionalism: Theoretical Approaches and Legal Challenges to Formation. – *Qualifying scientific work on the manuscript.*

Dissertation for obtaining the degree of Doctor of Law in specialty 12.00.02 – Constitutional Law; municipal law. – National aviation university. – Kyiv, 2020.

The dissertation is devoted to the study of theoretical approaches and legal challenges to the formation of global constitutionalism. The author of the dissertation defines the conceptual, elemental and functional characteristics of global constitutionalism. The research summarizes the ideological-conceptual and historical-legal fundamentals of global constitutionalism. Taking into account the ideas of global constitutionalism, the dissertation reveals the transformation of principles of international and constitutional law and exercises their reconstruction. The place of

global constitutionalism as an ideology and as an exceptional interdisciplinary experimental approach, in particular in the context of the ability of development and transparency of legal mechanisms to ensure and protect human rights and freedoms, has been resolved. The work presents the analysis of interconnection between international constitutional law and global constitutionalism. The significance of global constitutionalism is displayed graphically as an example of the intersection of international constitutionalism and national constitutionalism, while the interaction and intersection of constitutionalism, enforcement and social security at different levels of migration are reviewed. The author evaluates the role of ensuring national interests and the implementation of state sovereignty in the global globalized legal space. The role of the constitutional state of Ukraine in the formation of global constitutionalism is revealed. A theoretical model of global constitutionalism is developed and the analysis of the incorporation of legal globalization into the national constitutional order is carried out.

Keywords: constitutionalism, constitutional conflictology, democracy, globalization, global constitutionalism, global law, global governance, human rights, legal globalization, sovereignty, transparency.

Підписано до друку 19.06.2020. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Цифровий друк. Умовн.-друк. арк. 1,86. Тираж 100 прим. Зам. № 0620/163.
Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»
73034, м. Херсон, вул. Паровозна, 46-а
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6424 від 04.10.2018 р.